

Gebed

Adem, beweeg mij. Aarde, draag mij.

Voorbij de angst, voorbij de leegte van gemis, die mij mens doet worden, dag na dag. Dat ik dit ben, deze mens.

Verstard, leeg, bang, beproefd houd ik het uit met de ander, met mezelf.

Adem, beweeg mij. Aarde, draag mij.

Gelouterd tot nieuw leven, hoor ik: sta op en ga.

Jij Eeuwige, ga met mij waar niemand met mij gaat.

Mijn handen vinden, mijn ogen zien, mijn oren horen,
mijn hart in verbinding met al wat is.

Onbekommerd.

Lezingen: - Handelingen 3: 2-13

- Passages uit 'De mensengenezers'

Overweging

Wat doen wij hier eigenlijk? Lopen wij met ons hoofd in de wolken, als compensatie voor allerlei maatschappelijke ellende? Dat vond Marx in ieder geval die vooral de christenen en de religie van zijn tijd voor ogen had. Nog anders zag Freud het. Religie is de infantiele behoefte aan een vader met zijn veeleisende bescherming, als de bron van alle religie, van behoefte aan Gezag dat geborgenheid geeft en schuldgevoelens wekt. Religie houdt je onvolwassen, was zijn conclusie. Maar Jung raadt ons aan de bronnen van onze diepste verlangens en dromen op te sporen en onze eigen mythen te koesteren. Wat heb je vannacht gedroomd kan zo nu en dan de vraag zijn van je eventuele partner als je s' morgens uit bed stapt. Geef je diepste verlangens vorm in poëzie en rituelen suggereert hij. Jung acht religie onmisbaar voor de geestelijke gezondheid.

Misschien hebben jullie wel eens van Margerite Yourcenar gehoord, van haar prachtige boeken. Zij noemt religie een geheimzinnige verbondenheid met de oudste dromen van de mens en de aarde, zonder ons daarbij een nuchtere verklaring van de feiten of een redelijk inzicht in de gedragingen van de mens te ontzeggen. Dat laatste spreekt me bijzonder aan. Je hoeft echt je verstand niet te verliezen als je gelooft. Ik geloof, maar niet in sprookjes, was tijdenlang een leus van het Leger des Heils. Of besef van het oneindige, smaak voor het absolute, gevoel voor het transcendente, het overstijgende, het alle begrip te boven gaande is dat religie? Maar wat doen we hier dan?

Wie heeft er geen behoefte aan spel en bespiegeling, die het zelfbewustzijn verruimen of de doodsangst relativeren? Kun je leven zonder muziek of erotiek? Misschien een tijdje, maar eigenlijk niet. Kun je zonder de cultuur van samen drinken en eten-het ritueel van je hand ophouden, brood breken, drinken uit een beker. Dat is wat we hier doen. Het gaat veel verder dan verdieping. Religie is ook liturgie rondom de dood, staan rond de afgrond van een gat in de grond. En weer zingen. Schitterend is religie. Het is niets minder dan beschaving, schoonheid, wijsheid, wijding, ontvankelijkheid voor het geheim van het leven. En natuurlijk prachtig de roomse liturgie van mijn jeugd en ook stoer en prachtig, iets minder lichtvoetig, de protestantse riten. En op vakantie de ene

kerk na de andere, de kathedralen, het Parthenon, de piramiden, overal en steeds weer in bizarre, sterke, harmonieuze en subtiele vormen. Wie heeft er iets tegen religie?

Salmon Rushdie schrijft: "Het is belangrijk dat wij inzien hoezeer wij allen de behoefte voelen die de godsdienst door de eeuwen heen heeft bevredigd. De behoefte aan een opvlucht van onze geest".

En Abel Herzberg zag mensen in de verschrikkelijkste omstandigheden tot op het laatst hun innerlijke kracht behouden. Lichamelijk wel, maar geestelijk niet te breken waren, die hun geweten en besef van goed en kwaad niet prijsgaven. Hoe kan dat? Dat kan als je rondgewenteld bent in de Thora, dronken bent geweest van poëzie en geloof hebt gekregen in het beloofde land. Dat de verhalen bij jou zo ingedrongen zijn dat het als een mantra boven komt drijven. Toen ik op de operatietafel lag na mijn beroerte heb ik niets anders dan achter elkaar het Wees gegroet gebeden. Een tekst die mij is ingegoten van mijn allereerste voetstapjes af. Geen mooie teksten van Huub Oosterhuis welden in mij op, maar de mantra van het Wees gegroet. Dat is religie. Het maakt je weerbaar tegen de dood.

De religie van protest en verweer tegen maatschappelijk onrecht is een andere. Het Bijbelse Grote Verhaal is ook een tegencultuur. Religie mag nooit in handen komen van de staat of van te grote instituties. Er zijn vele valkuilen die samenhangen met religie. We weten allemaal dat het geheel verkeerd kan worden ingezet of zich kan ontwikkelen. Geweld kan veroorzaken.

Religie kan ook genezen. We lazen dat merkwaardige verhaal van de genezing van een verlamde. Wat gebeurt daar nu? Het is onmogelijk om de sfeer en de kracht van wat gebeurde terug te halen, maar het verhaal is in zijn eenvoud buitengewoon duidelijk of misschien juist helemaal niet. De verlamde verwacht geld van Petrus en Johannes, maar dat krijgt hij niet. Petrus en Johannes kijken de verlamde scherp en indringend aan. Dat is wel gek in het verhaal. Petrus kijkt, hypnotiseert hij, peilt hij de man, wat doet hij precies? Het blijft in het midden. Maar Petrus zegt dat hij geeft wat hij heeft. Wat zou dat toch zijn? Het verhaal is daarmee ineens helemaal niet meer eenvoudig. Wat een merkwaardige scene of seance.

Vanuit ons Westers perspectief hebben we steeds een behoorlijk vooroordeel tegen deze scenes en zeker als ze zich in de realiteit van vandaag afspelen. Ik heb in Afrika/Ghana dingen gezien die ik niet rationeel kon verklaren. Men is soms ontvankelijk voor krachten op elkaar die niet tot onze cultuur en religie meer horen. Ik las niet voor niets gedeelten uit het boek de Mensengenezer van Koen Peeters. Een roman over de Congo die probeert dicht bij een krachtenveld te komen waarin we niet zijn geschoold en opgevoed. Vreemd voor ons is. Maar in de tijd van Jezus en de Apostelen moet deze cultuur heel gewoon geweest zijn. Ook toen was daar de religie en die religie is ook nu nog heel sterk in de meeste delen van de wereld. Het Westen is meer de uitzondering dan de regel. Wij denken dat we in een rationeel christelijk systeem leven, maar kijk eens naar wat wij doen deze ochtend. Brood, wijn en kaarsen een Shinto priester uit Japan zou helemaal niets begrijpen van onze betekenistoekenning. De roomse mis is misschien nog wel een van de ingewikkeldste rituelen voor buitenstaanders, waarom dan vreemd aankijken tegen Afrikaanse rituelen in al haar oneindige variaties? Ik zeg deze misschien vreemde dingen om dicht bij het Evangelieverhaal te komen, dicht bij wat religie ook is en waar we het minst van begrijpen.

In de naam van Jezus Christus. Wandel! In Ghana ging dat zo.....zo luid en hard om tegenweer te bieden aan de krachten die negatief zijn en die sterk beleefd worden. Je moet daar de duivel wel hard overschreeuwen... En hij stond op, nee hij sprong op en liep weer heen en weer, lopende en springende. Wat een gezicht moet dat geweest zijn.

Hier in onze Westerse wereld in Den Haag zijn we er trots op dat we ons niet inlaten met heksen en krachtenvelden die voor ons te geheimzinnig zijn. Valse religie noemen we het. Maar misschien zijn

we te arrogant en verklaren we teveel met psychotherapeutische methodiek. We zijn uiteindelijk een vat vol irrationaliteit en heel dikwijls weten we niet wat ons nu echt geneest naast alle geavanceerde medicijnen. Die innerlijke kracht is altijd aan de orde. Wat we hier doen. Liturgie en alle soorten van bidden moeten oefeningen zijn in innerlijke tegenkracht tot solidariteit. 'Mystiek' moet een bijdrage zijn aan het ontwarren van de nood van mensen. Misschien nog beter, mystiek is het besef gestuurd te zijn.

Mensengenezer zijn.

Henk Baars 6 mei 2018